

Boekbespreking

Prof. Dr. Joh. de Vries

Geschiedenis der Accountancy in Nederland

Aanvang en ontplooiing, 1895-1935

Uitgeefster Van Gorcum, Assen/Maastricht
1985, prijs f 49,50

Toen het in 1966 duidelijk werd dat de Wet op de Registeraccountants binnen enkele jaren in werking zou treden en mitsdien het Nederlands Instituut van Accountants zijn baanbrekende werkzaamheden terzake van het accountantsberoep zou beëindigen door deze in te brengen in het grotere verband van het huidige Nederlands Instituut van Registeraccountants kreeg het lang gekoesterde plan om de geschiedenis van de accountancy in ons land te boek te stellen een meer concrete vorm. Hoewel aan zo'n geschiedschrijving het karakter van een verantwoording - ziet, wat wij als particuliere en als grootste beroepsorganisatie op eigen kracht vanaf 1895 hebben weten te bereiken! - niet kan worden ontzegd stond van meet af aan vast dat in een objectieve beschrijving het gehele accountantswezen thuis behoorde en dat in het bijzonder de verwevenheid met de economische ontwikkeling van de Nederlandse volkshuishouding daarbij een integrerend deel moest uitmaken.

Bijzondere, thans niet meer relevante oorzaken leidden er toe dat eerst in 1974 Prof. de Vries de opdracht tot geschiedschrijving uit de handen van het NIVRA aanvaardde; zijn werkzaamheden zouden zich over meerdere jaren uitstrekken. Meer dan tien jaren van actief en intensief NIVRA-leven heeft dan het verantwoordingselement van het NIVA-sec als het ware doen verdampen. Dat niettemin uit het onderzoek en de beschrijving het belang en de overwegende invloed van dat oude NIVA pregnant naar voren komt is, mede gelet op het feit dat de beschreven periode ongeveer in 1935 haar einde vindt, niet te verwonderen. Het scherpe licht dat de auteur alleen al door het numerieke overzicht van de geraadpleegde bronnen op het NIVA-gebeuren werpt doet echter geen slagschaduw ontstaan waarbinnen de niet-NIVA activiteiten onopgemerkt zouden blijven.

Zo is dan een kloek boek, voortreffelijk en met

verve geschreven ontstaan waarvan met een variant op Goethe gezegd kan worden: Greift nur hinein, wo Ihr's packt, da ist es interessant. Interessant meer bepaald voor historici en sociologen in het economische gebied en accountants. Mede door een zeer omvangrijk noten-apparaat en bronvermeldingen leent het zich stellig om te gebruiken als inleiding tot - en handreiking bij - te ondernemen detailstudies. Zo die er zijn zullen accountants, die mét Henry Ford geschiedenis maar nonsens vinden het boek toch met plezier kunnen lezen terwijl het accountantsberoep met elders geuite woorden van de auteur kan zeggen: 'Hier ben ik, oriënteer je maar, er is niets te verbergen'. Ten slotte nog één opmerking: het boek wil niet méér zijn dan de beschrijving van de geschiedenis der accountancy; de auteur is historicus en geen accountant. Hoewel belangrijke leermeesters en leerstukken de loop van de historie mede bepaald hebben en daarom mede in de studie zijn betrokken en in de diverse hoofdstukken hun plaats vinden mag men niet verwachten een geschiedenis van de leer van de accountancy aan te treffen.

De auteur behandelt achtereenvolgens de achtergronden waartoe hij de ontwikkeling van de comptabiliteit, de oorsprong van het accountantsberoep elders en de eerste aanzet in Nederland rekent waarna de hoofdmoot gevormd wordt door de beschrijving van de aanvangsperiode van 1895 tot 1907 (63 pagina's) en de ontplooiing gedurende het tijdvak 1907 tot 1935 (104 pagina's). Van het gebeuren in het laatstgenoemde tijdvak krijgen de groei van de economie en van het beroep, de examenstrijd, fusie van verenigingen, aanzetten van wettelijke regelingen en evolutie van beroepsopvattingen de aandacht.

Het vier bladzijden tellende laatste hoofdstuk geeft in hoofdzaak een samenvatting van de stof. Het reeds genoemde noten-apparaat neemt tezamen met een opgave van geraadpleegde literatuur en archivalia 37 pagina's in beslag. In de tekst is een spaarzaam doch evenwichtig gebruik gemaakt van tabellen en foto's.

De uitgeefster legt eer in met de keurige verzorging; een enkele foto had wellicht met behulp van moderne clichétechnieken wat scherper kunnen worden afgebeeld maar, dat nagelaten zijnde, brengen zij nog een klein nostalgisch tintje aan dat in een geschiedenis-

boek niet misstaat. Bepaald nostalgisch is de afbeelding van de entree van het pand Herengracht 491 te Amsterdam, dat het jacket siert. De lay-out van het 251 pagina's bevattende boek (waarvan 204 pagina's tekst) werd door het NIVRA verzorgd.

Prof. J. Nathans